

נחלקו התנאים במשנה האם אפשר לכתוב גט על דבר שיש בו רוח חיים או לא? ת"ק (רבנן) סוברים שאפשר, לעומת זאת רבי יוסי הגלילי חולק וסובר שאסור לכתוב על דבר שיש בו רוח חיים, וכך מובא שם (יט.):

על הכל כותבין, על העלה של זית, ועל הקרן של פרה ונותן לה את הפרה, על יד של עבד ונותן לה את העבד; רבי יוסי הגלילי אומר: **אין כותבין לא על דבר שיש בו רוח חיים, ולא על האוכלים.**

הגמרא מבררת מה המקור של רבי יוסי הגלילי שאסור לכתוב על דבר שיש בו רוח חיים, וכך מובא (שם כא:):

מ"ט דרבי יוסי הגלילי? דתניא: ספר - אין לי אלא ספר, מנין לרבות כל דבר? ת"ל: וכתב לה, מכל מקום. אם כן, מה ת"ל ספר? מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל, אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל.

כלומר, התורה אומרת שצריך לכתוב על ספר- קלף, אך גם יש להוסיף כל כתיבה שנאמר "וכתב לה". אם כן למה צריך גם את המילה "ספר" וגם את המילים "וכתב לה"? לומר לך מה ספר הינו דבר שאין בו רוח חיים, כך גם בשאר סוגי הכתיבה צריך להיות דבר שאין בו רוח חיים.

אמנם חכמים לא מקבלים לימוד זה, משום שכתוב "וכתב לה" ולא כתוב 'וכתב לה בספר'. ע"כ מבארים חכמים מה משמעות המילה "ספר" (שם):

ורבנן? אי כתיב בספר, כדקאמרת, **השתא דכתיב ספר, לספירת דברים הוא דאתא.**

מבארים חכמים, שהמילה "ספר" באה ללמד שיהיה בו את סיפור הדברים. ולכאורה יש להקשות, האם לשיטת ר"י הגלילי לא צריך שיהיה סיפור הדברים? ועוד מה שונה ספר זה משאר השטרות שכתוב בהם סיפור הדברים, כגון מלווה ועוד?

ע"כ מבאר החתם סופר את כוונת חכמים כך (שם):

ספר לספירת דברים הוא דאתא, קיצור לשון הוא פשיטא כל ספר הוא סיפורי דברים! **אלא ספר כריתות סיפור דברים של כריתות שיסופר בו ענין הכורת בינו לבינה.**

כלומר, לשיטת חכמים יש לכתוב "ספר כריתות" דהיינו סיפור דברים של כריתות, כלומר, שיסופר בגט עניין הכורת בינו לבינה. אך יש לברר מה הקשר בין דרשה זו, לבין ההיתר לכתוב על פרה ויד של עבד?!

ננסה בענ"ד להגדיר את נקודת המחלוקת בין רבנן לרבי יוסי הגלילי, ואולי יתבארו הקושיות בהמשך.

ר"י הגלילי מתחיל את הדרשה כך: "ספר- אין לי אלא ספר" כלומר, בפסוק כתוב 'ספר' וצריך לכתוב על ספר, ומבאר רש"י כך (שם):

ספר - משמע קלף.

כלומר, נשמע מדבריו שספר מדובר על קלף, אך רש"י מדייק וכותב "משמע" ולא רק ספר- קלף. מפני שבהמשך נראה שלר"י הגלילי גם מה שלא קלף תופס בגט. וכך גם אמרה התורה "וכתב לה" בכל סוג כתיבה, ולכאורה יש סתירה? האם קלף או כל סוג? ע"כ אומר ר"י הגלילי כמו שקלף הוא דבר שאין בו רוח חיים כך כל כתיבה שהיא צריכה להיות על דבר שאין בו רוח חיים.

אם נגדיר את ההגדרה של "ספר" ו"כתב לה" עפ"י ר"י הגלילי נגלה שמדובר כאן בשאלה מהו **החומר** של הספר כריתות. **והחומר** הוא מדבר שאין בו רוח חיים, וזה הפירוש "**ספר**".

אמנם חכמים חולקים, המילה "ספר" איננה החומר, אלא הוא התוכן המסופר בפנים, יותר בבחינת **הצורה** שהטמונה בספר. המילה ספר, משמעותה סיפור הדברים. גם אם יהיה הקלף המשובח ביותר ולא יהיה כתוב סיפור הדברים אזי אין זה "ספר כריתות". וכן להיפך, אם יהיה רק את הסיפור הדברים אפילו על דברים שאינם חומר לספר, כגון פרה ויד של עבד, אזי יהיה כשר מפני שכתוב שם את "ספירת הדברים" כלשונם.

נראה לענ"ד שהמחלוקת הנ"ל עומדת בסוד בריאת העולם. מובא בספר יצירה שה' ברא את עולמו בשלושה ספרים "ספר ספר וספור" (עיי' בגירסאות כוזרי מ"ד). ישנם שלושה ממדים, הראשון הוא ספר (ל' גבול), המעבר מהאינסוף אל היש (בחינת חכמה עפ"י ביאור הגר"א) בחינת הזכר. השני הוא הספר, כלומר הדברים מתפרטים על הכתיבה בספר עצמו (בחינת הבינה) בחינת הנקבה. השלישי הוא סיפור הדברים, החיים המעשיים עצמם. נראה שכך גם בבריאת הזיווג, האיש והאשה התחברו ונוצר סיפור ביניהם. השאלה עכשיו איך כורתים את הסיפור שביניהם.

ר"י הגלילי מבאר שצריך להתחיל מהחומר שבספר (כלומר בחיבור הראשוני), ולא מהסיפור שנוצר בין האיש לאשה. ורבנן מבארים שצריך לכתוב את הקשר דווקא מהסיפור שנוצר, ולא מהחומר עצמו (ולכן יש כמעט התעלמות מהחומר).